

Розділ 2.

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сутність та класифікація інновацій

Терміни

Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери¹.

Інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом².

Інноваційна продукція – нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим цим Законом України «Про інноваційну діяльність»³.

Інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції⁴.

Пріоритетний інноваційний проект – інноваційний проект, що реалізується в рамках пріоритетних напрямів інноваційної діяльності⁵.

Інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг⁶.

Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо)⁷.

Бізнес-інновація – це новий або вдосконалений продукт чи бізнес-процес (або їх комбінація), що суттєво відрізняється від попередніх товарів організації або бізнес-процеси, які були впроваджені на ринку або введені у користування організацією⁸.

¹ Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 36. Ст. 266. С. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

² Там само.

³ Там само.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

⁶ Там само.

⁷ Там само.

⁸ OECD/Eurostat (2018), Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, С. 21-23. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>.

Інновація бізнес-процесів - це новий або вдосконалений бізнес-процес для одного або більше функцій бізнесу, що суттєво відрізняється від попереднього бізнесу фірми процесів і що була введена у користування фірмою¹.

Інноваційний продукт - це новий або вдосконалений товар або послуга, що суттєво відрізняється від попередніх товарів або послуг фірми, які були представлені на ринку².

Продуктова інновація є введення в вживання (впровадження) товару або послуги, які є новими або значно поліпшеними за частиною їх властивостей або способів використання. Сюди включаються значні удосконалення в технічних характеристиках, компонентах і матеріалах, у вбудованому програмному забезпеченні, в зручності використання або в інших функціональних характеристиках³.

Процесна інновація є впровадження нового або значно поліпшеного способу виробництва або доставки продукту. Сюди входять значні зміни в технології, виробничому обладнанні та / або програмному забезпеченні⁴.

Організаційна інновація є впровадження нового організаційного методу в діловій практиці підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків⁵.

Маркетингова інновація – це впровадження нового методу маркетингу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його розміщення, просуванні на ринок або в призначенні ціни⁶.

Маркетингова інновація - це реалізація нової маркетингової концепції чи стратегії що суттєво відрізняється від існуючих на підприємстві методів маркетингу, що вимагає значних змін у дизайні продукції, упаковці, розміщенні товару, просуванні товару або ціноутворенні⁷.

Рекомбінаторна інновація – це комерціалізація нового складу послуг або товари та послуги, які раніше не існували на ринку, на якому фірма діє⁸.

Екологічна інновація – це новий або значно вдосконалений продукт (товари або сервіс), процес, організаційний метод або маркетинговий метод, що створює екологічну переваги порівняно з альтернативами варіантами⁹.

¹ OECD/Eurostat (2018), Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg. С. 21-23. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>.

² Там само.

³ Там само.

⁴ ОЕСР, 2005 р., «Вимірювання науково-технічної діяльності: Керівні принципи збору та інтерпретації даних про інновації: Посібник з Осло, Третя редакція», підготовлену Робочою групою національних експертів з науково-технічних показників, ОЕСР, Париж, параграф. 42. С. 32–35. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264013100en.pdf?expires=1606390988&id=id&accname=guest&checksum=07A6A48D7535D1572D0E C4A72FF61379>.

⁵ Там само.

⁶ Там само.

⁷ Hanneke Vos. Service Innovation: Managing Innovation from Idea Generation to Innovative Offer. University of Twente, 2010. 91 p. P. 24. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjjgrez8_bqAhWHAhAIHVSzBWwQFjAKegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fessay.utwente.nl%2F60173%2F1%2FMA_thesis_H_Vos.pdf&usq=AOvVaw3XNpmf8kw7IKFNuQ-OPMWi.

⁸ Там само.

⁹ Там само.

Цифрові інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, розроблені за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Інноваційне підприємство – це підприємство, яке впровадило якусь інновацію протягом періоду спостереження¹.

Інноваційним підприємством є підприємство, яке впровадило якусь інновацію за період часу, встановлений під час обстеження. Продуктово / процесним інноваційним підприємством є підприємство, яке впровадило який-небудь новий або значно покращений продукт або виробничий процес за період часу, встановлений під час обстеження. Це визначення, що охоплює всі підприємства, які здійснили продуктові або процесні інновації, подібно визначенню ТПП-інноваційного підприємства в попередньому виданні цього Посібника².

Нормативно-правове регулювання

1. OECD, Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, 2018. 258 p. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264304604-en.pdf?expires=1598430187&id=id&accname=guest&checksum=1755D41FC0D3783B6BCA4189ABF9B72B>.
2. ОЕСР, 2005 р., «Вимірювання науково-технічної діяльності: Керівні принципи збору та інтерпретації даних про інновації: Посібник з Осло, Третя редакція», підготовлену Робочою групою національних експертів з науково-технічних показників, ОЕСР, Париж. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264013100-en.pdf?expires=1606390988&id=id&accname=guest&checksum=07A6A48D7535D1572D0EC4A72FF61379>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
4. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
6. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>.
7. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.

Використана література

1. Green paper on innovation. Brussels, 1996. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad1d6f21-0b2e-423f-9301-c608035e906f>

¹ Hanneke Vos. Service Innovation: Managing Innovation from Idea Generation to Innovative Offer. University of Twente, 2010. 91 p. P. 24. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjgrez8_bqAhWHAhAIHVSzBWwQFjAKegQIBBAb&url=https%3A%2F%2Fessay.utwente.nl%2F60173%2F1%2FMA_thesis_H_Vos.pdf&usq=AOvVaw3XNpmf8kw7IKFNUQ-OPMwi.

² Там само.

2. How are digital technologies changing innovation? Evidence from agriculture, the automotive industry and retail. *OECD Science, Technology and Industry Policy Papers*. 2019. № 74. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/how-are-digital-technologies-changing-innovation_67bbcafe-en#page1
3. Raffaele Fabio Ciriello, Alexander Richter & Gerhard Schwabe (2018). Digital Innovation. *Business & Information Systems Engineering*, volume 60, p. 563–569.
4. Буковецька Ю. І. Сучасні підходи до визначення сутності та класифікації інновацій. *Економічний аналіз* : зб. наук. праць. / редкол. : В. А. Дерій та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2014. Том 17. № 1. С. 32-37. URL: [file:///C:/Users/NDIPZIR20/Downloads/escan_2014_17\(1\)_7.pdf](file:///C:/Users/NDIPZIR20/Downloads/escan_2014_17(1)_7.pdf).
5. Луциків І. Економічна суть інноваційної діяльності URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRNSoc_Gum/Gev/2010_2/UKRAINE_ECONOMY/014.pdf.
6. Hanneke Vos. Service Innovation: Managing Innovation from Idea Generation to Innovative Offer. University of Twente, 2010. 91 p. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjgrez8_bqAhWHAhAIHVSzBWwQFjAKegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fessay.utwente.nl%2F60173%2F1%2FMA_thesis_H_Vos.pdf&usq=AOvVaw3XNpmf8kw7IKFNuQ-OPMWi.
7. Заїка С. О., Грідін О. В. Генезис дефініції інновація. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Серія : Економіка. Вип. 2 (48). С. 24-30. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15430/1/%D0%93%D0%95%D0%9D%D0%95%D0%97%D0%98%D0%A1%20%D0%94%D0%95%D0%A4%D0%86%D0%9D%D0%86%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%86%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf>.
8. Яковенко Д. В. Уточнення поняття інновацій в контексті їх комерціалізації. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 92-95. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2015/25.pdf.
9. Марченко, О. І.; Саєнко, Я. П. Огляд підходів до визначення поняття інновація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. № 10 (2). С. 17-21. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_10\(2\)_5.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_10(2)_5.pdf).
10. Котельбан С. В. Хронологічні та хорологічні підходи до визначення сутності поняття «інновація». *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 91–96. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2018/19.pdf.
11. Федорова В. А.; Татарчук Ю. І. Поняття інновацій та інноваційного процесу. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія : Економіка. 2016. Вип. 10 (2). С. 152-157. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vdumov_2016_24_10\(2\)_23.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vdumov_2016_24_10(2)_23.pdf).
12. Даниленко Ю. А. Характеристики та класифікації інновацій та інноваційного процесу. *Наука та інновації*. 2018. Т. 14. № 3. С. 15-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scinn_2018_14_3_4.

Рекомендована література

1. Петренко О. П. Інновації як складова ефективного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekhp/2010_3/st3.pdf.
2. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підручник / під ред. Л. О. Нагорна Київ: Либідь, 2006. 480с.

3. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. навч. посіб / Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
4. Ганас, Л. М., Дорош, І. М., Петрова Я. Ю. Характеристика та типологія інновацій як економічної категорії. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 201-205. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2020/36.pdf.
5. Фенинець, Г. Ю. Поняття «інновація»: історіографічний огляд проблематики. *Науковий парк як універсальна регіональна структура інноваційної діяльності* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ужгород, Україна, м. Кошице, Словацька Республіка, 3 бер. 2016 р.). Ужгород, 2016. С. 221-229. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/8302/1/%D0%A4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%93.%D0%AE..pdf>.
6. Копішинська К. О. Цифрові інновації: зміст, структура та умови функціонування. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Випуск 5 (17). С. 108–114.

Наукові погляди

Інновації — впровадження суб'єктом господарювання у виробничий процес відповідно до інноваційного проекту результату інтелектуальної, в тому числі наукової та науково-технічної, діяльності, який оформлено в установленому законом порядку як об'єкт права інтелектуальної власності та доведено до рівня інноваційного продукту зі здійсненням науково-дослідних та/або дослідно-конструкторських робіт і виготовленням дослідних зразків, пробних партій продукції та/або запровадженням експериментального виробництва¹.

Основні функції інновацій: інтелектуально-інформаційна, техніко-технологічна, інвестиційна та конкурентна функції. На цій підставі виявлено необхідні для їх реалізації властивості інновацій: новизна; суттєве підвищення якісних характеристик товару та/або виробничих процесів; промислова придатність; економічна доцільність упровадження інновацій; формальна визначеність та документальна оформленість; наявність у складі інновацій об'єктів права інтелектуальної власності, виключні права на які підтверджуються правостановлюючими (правоохоронними) документами².

Інноваційна діяльність включає всі види розвитку, фінансові та комерційні заходи, що здійснюються організацією, яка має на меті привести до нововведення для підприємства.

Інновація продукту – це новий або покращений товар або послуга, що суттєво відрізняється від попередніх товарів або послуг організації і які були введені на ринок.

Інновація бізнес-процесів є новим або вдосконаленим бізнес-процесом для однієї або декількох бізнес-функцій, яка суттєво відрізняється від попередніх бізнес-процесів організації та була застосована цією організацією³.

¹ Атаманова Ю. Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері: автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 37 с.

² Там само.

³ OECD/Eurostat (2018), Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>.

У широкому значенні, інновації це:

- відновлення та розширення асортименту товарів і послуг та асоційованих ринків;
- створення нових методів виробництва, постачання та розподілу;
- запровадження змін в управлінні, організації праці, умовах праці та навичках робочої сили.

Таким чином, інноваційна організація має ряд характерних особливостей, які можна згрупувати у дві основні категорії навичок:

- стратегічні навички: довгостроковий погляд; здатність ідентифікувати і навіть передбачати ринкові тенденції; готовність та здатність збирати, обробляти та засвоювати технологічну та економічну інформацію;
- організаторські здібності: відчуття і керування ризиком; внутрішнє співробітництво між різними оперативними підрозділами та зовнішня співпраця з державними дослідженнями, консультаціями, клієнтами та постачальниками.

Саме цей глобальний підхід лежить в основі, наприклад, успіху Swatch годинників. На практиці це становить чотири одночасні інновації щодо

- концепції (зменшення кількості частин);
- виробництва (складання корпусу в одній частині);
- дизайну (нова концепція подання годинника);
- дистрибуції (неспеціалізовані точки продажу)¹.

Опираючись на ідеї Й. А. Шумпетера і М. Д. Кондратьєва, вчений з Німеччини Герхард Менш в роботі «Технологічний пат: інновації долають депресію» (1975 р.) запропонував свою класифікацію інновацій за ступенем значущості. Він виокремив три основних види інновацій: базисні, поліпшуючі та псевдоінновації².

Базисні інновації Г. Менш підрозділяв на технологічні, які утворюють нові галузі та нові ринки, та нетехнологічні – зміни в культурі, управлінні, громадських послугах. Базисна інновація – це визначальне технологічне нововведення з його промислової реалізацією. Базисні інновації створюють нові галузі в економіці, а також робочі місця і доходи відповідно.

Поліпшуючі інновації – розвивають або удосконалюють вже існуючі галузі діяльності. У цьому випадку виникають процеси або продукти, більш досконалі, ніж їхні попередники в тому, що стосується якості, надійності, можливостей застосування або ефективності виробництва чи використання матеріалів.

Псевдоінновації спрямовані на часткове покращання застарілої техніки і технологій та зазвичай гальмують технічний прогрес, так як вони переважно або не дають ефекту для суспільства, або приносять негативний ефект.

Термін «інновація» має багато трактувань, однак, більшість з них надається згідно з трьома основним підходами³:

¹ Green paper on innovation. Brussels, 1996. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad1d6f21-0b2e-423f-9301-c608035e906f>.

² Заїка С. О., Грідін О. В. Генезис дефініції інновація. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Серія : Економіка. Вип. 2 (48). С. 25.

³ Яковенко, Д. В. Уточнення поняття інновацій в контексті їх комерціалізації. *Економіка та держава*. 2015. №1. С. 94.

1) еволюційний (Й. Шумпетер, Ла Герре, Ю. Яковець та інші) – згідно з даним підходом, інновація розглядається як зміна, оновлення, що відбувається в продукті, технології, системі, методі;

2) процесний або динамічний (Д. Тідд, Д. Бессант, К. Павітт, Б. Твісс, Б. Санто, українські економісти І. Школа, І. Будникевич, О.Лапко, Д. Черваньов, Л. Нейкова та ін.) під інновацією розуміють процес впровадження, освоєння і використання нових рішень; процес зміни і вдосконалення того або іншого продукту в тій або іншій господарській сфері;

3) об'єктний або статичний (Х. Рігс, В. Хіппель, Р. Фатхутдінов, С. Покропивний) інновація визначається як результат інноваційного процесу у вигляді нової техніки (продукції), технології, нового методу, що впроваджується на ринку.

Крім того, можна виділити два підходи до визначення інновацій — вузький і широкий. Згідно з першим інновація ототожнюється з новою технікою, технологією, промисловим виробництвом (Б. Твісс, Б. Санто, Ю. Яковець, В. Хіппель, Х. Рігс та ін.). У широкому розумінні інновації розглядаються як прибуткове використання ідей, винаходів у вигляді нових продуктів, послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного характеру (М. Портер, П. Друкер, Д. Тідд, Д. Бессант, К. Павітт, Ю. Морозов та ін.).

Необхідно звернути увагу, що поняття «інновації» за українським законодавством не має прив'язки ні до об'єктів права інтелектуальної власності, ні до результатів науково-дослідних робіт, що дозволяє досить широко тлумачити поняття «інновації». Незважаючи на те, що законодавча дефініція інновацій прямо не пов'язує їх визнання з упровадженням, використанням та комерціалізацією новостворених інтелектуальних об'єктів, хоча її побудовано таким чином, що інноваціями фактично визнається кінцевий результат запровадження або реалізації нових розробок, ідей (продукція, послуги, технологія, організаційно-технічні рішення)¹.

Зміст терміну «інновація» розкривається у міжнародному довідковому посібнику про інновації Керівництво Осло (Oslo Manual, 2018), який було спільно підготовано та опубліковано ОЕСР й Євростатом. На сьогодні це керівництво є основним методологічним документом зі збору й аналізу даних про інновації.

Концепцію «інновації» складають ключові компоненти, якими відповідно до наведеного керівництва є *знання*, як основа для інновацій, *новизна* та *корисність*, а також створення або збереження вартості як передбачувана мету інновації. Від інших концепцій, таких як винахід, інновацію відрізняє вимога до впровадження, оскільки інновація повинна бути впроваджена, тобто застосована або надана для використання іншими².

¹ Інвестиційне право : підручник / Ю. М. Жорнокуй, О. М. Шуміло, О. П. Суц та ін.; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя. Харків : Право, 2015. 512 с.

² OECD, Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, 2018. P. 19.

Термін «інновація» при цьому може позначати як діяльність, так і результат діяльності. Посібник Oslo Manual (2018) містить визначення обох. Загальне визначення інновації полягає в наступному: інновація – це новий або вдосконалений продукт чи процес (або їх комбінація), який суттєво відрізняється від попередніх продуктів чи процесів, і який був наданий потенційним користувачам (продукт) або введений в користування (процес)¹.

Мінімальна вимога до нововведення полягає в тому, що товар або бізнес-процес повинні мати одну або більше характеристик, які суттєво відрізняються від тих, що містяться в продуктах або бізнес-процесах, раніше запропонованих організацією або використаних ними.

Інновація також може бути результатом ряду незначних поліпшень, здійснених протягом періоду спостереження, за умови, що сума цих незначних поліпшень призводить до значної різниці в кінцевому продукті чи бізнес-процесі.

Вимога щодо суттєво різних характеристик поширюється на інновації продуктових та бізнес-процесів, які організація розробляє сама, та нововведення, спочатку розроблені іншими організаціями чи особами, з незначними або без додаткових модифікацій. Тому визначення інновацій також включає дифузю.

Прийняття нового або вдосконаленого продукту чи бізнес-процесу організацією, яка входить до групи підприємств, є нововведенням, навіть якщо новий або вдосконалений продукт чи бізнес-процес раніше був представлений на ринку або введений у користування іншими суб'єктами в межах та сама група підприємств.

Поняття «суттєвої» різниці виключає незначні зміни або вдосконалення. Однак межа між зміною, яка є інновацією, та тією, що не є інновацією, неминуче суб'єктивна, оскільки вона стосується контексту, можливостей та вимог кожної фірми.

Визначення даного поняття не вимагає, щоб інновація мала комерційний, фінансовий або стратегічний успіх на момент вимірювання. Інноваційна продукція може провалитися комерційно або інновація бізнес-процесів може зажадати більше часу для досягнення своїх цілей.

З кінця ХХ – початку ХХІ ст. суттєвим каталізатором науково-технічного прогресу, інноваційного розвитку різних галузей економіки², починаючи від сфери електронних комунікацій, медіа навіть до цифрового або точного землеробства³ стали *цифрові інновації*. Дослідники визначають цифрову інновацію як інновацію продуктів, процесів або бізнес-моделей з використанням платформ цифрових технологій як засобу або цілі в рамках та між організаціями⁴. Цифрові інновації

¹ OECD, Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, 2018. P. 19.

² How are digital technologies changing innovation? Evidence from agriculture, the automotive industry and retail. *OECD Science, Technology and Industry Policy Papers*. 2019. № 74. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/how-are-digital-technologies-changing-innovation_67bbcafe-en#page1

³ Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. *European Journal of Sustainable Development*, 9(3), 597. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p597>

⁴ Raffaele Fabio Ciriello, Alexander Richter & Gerhard Schwabe (2018). Digital Innovation. *Business & Information Systems Engineering*, volume 60, p. 563–569.

можуть бути як самостійною інновацією, кінцевим продуктом (але не завжди продуктовою інновацією), так і поліпшуючою (частіше останнім часом). Тому це скоріше комплексне поняття, оскільки цифровими можуть бути різні види інновацій за класифікацією ОЕСР.

Величезну роль цифрові інновації відіграють для прискорення і виведення на новий рівень наукових досліджень та розробок¹ у більшості випадків завдяки застосуванню цифрових технологій. Проте, цифрові інновації поняття більш широке, яке охоплює і цифрові технології, але не обмежується ними. Саме цифрові інновації дали поштовх формуванню та розвитку цифрової економіки і трансформації цифрового суспільства, що вимагає глибинних перетворень і ефективного функціонування цифрової екосистеми.

2.2. Поняття та види інноваційної діяльності

Терміни

Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг².

Інноваційна діяльність у сфері господарювання – це діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя³.

Інноваційна діяльність включає всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні кроки, які фактично або за задумом ведуть до реалізації інновацій. Деякі з цих видів діяльності можуть бути інноваційними по своїй суті, тоді як інші не містять новизни, але необхідні для здійснення інновації⁴.

Інноваційна діяльність передбачає інвестування наукових досліджень і розробок, спрямованих на здійснення якісних змін у стані продуктивних сил і прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, розробки і впровадження нових видів продукції і технологій⁵.

¹ OECD Digital Economy Outlook 2020. Chapter 9. Digital innovation. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/8e8f2750-en/index.html?itemId=/content/component/8e8f2750-en#section-173>.

² Про інноваційну діяльність : Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

³ Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Ст. 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

⁴ ОЕСР, 2005 р., «Вимірювання науково-технічної діяльності: Керівні принципи збору та інтерпретації даних про інновації: Посібник з Осло, Третя редакція», підготовлену Робочою групою національних експертів з науково-технічних показників, ОЕСР, Париж, параграф. 42. С. 32-35. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264013100en.pdf?expires=1606390988&id=id&accname=guest&checksum=07A6A48D7535D1572D0EC4A72FF61379>.

⁵ Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Ч. 1, ст. 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.